

Motion till riksdagen 2007/08:Sf14

av Veronica Palm m.fl. (s)
med anledning av prop. 2007/08:91

Vårdnadsbidrag – familjepolitisk reform

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2007/08:91 Vårdnadsbidrag – familjepolitisk reform.

Motivering

Vi socialdemokrater vill inledningsvis tydliggöra att vi inte ser några som helst fördelar med att införa ett vårdnadsbidrag. Vi socialdemokrater yrkar därför avslag på propositionen Vårdnadsbidrag – familjepolitisk reform.

I den här motionen kommer vi att redogöra för vår syn på regeringens förslag, och vår syn på familjepolitiken generellt. Vi ser framför allt tre principiella skäl som talar helt emot införandet av vårdnadsbidrag.

För det första är vårdnadsbidraget otidsenligt och stöder inte ett jämställt föräldraskap. Ett hemmafrubidrag införs som stänger ute människor, i realiteten kvinnor, från arbetsmarknaden. I Norge infördes i slutet av 90-talet ett vårdnadsbidrag, vilket har blivit en bromskloss för jämställdheten, för integrationen och för den offentligt finansierade barnomsorgen. Vårdnadsbidraget är ett stort avsteg från den arbetslinje som den borgerliga regeringen så gärna vill förknippas med.

För det andra är vårdnadsbidraget i sin konstruktion och sitt genomförande dåligt för såväl barnen som föräldrarna. Tid med barnen förutsätter ett jämställt föräldraskap. Barnen vinner alltså inte en mamma, utan de förlorar i stället en pappa. Bidraget är inte pensionsgrundande och dessutom utesluts många hushåll från möjligheten att nyttja det.

Slutligen, vårdnadsbidraget är ingen familjepolitisk reform utan innebär ett systemskifte i svensk familjepolitik. Ett vårdnadsbidrag innebär att resurserna till en kvalitativ förskola hotas. Den borgerliga regeringen skjuter inte till några resurser för att finansiera vårdnadsbidraget utan lägger över hela ansva-

Fel! Okänt namn på

ret på kommunerna. Sveriges Kommuner och Landsting har uppskattat att vårdnadsbidraget kommer att kosta kommunerna 3 miljarder kronor. Det motsvarar kostnaden för 9 000 personer som arbetar i förskolan. Följden blir försämrad förskola för flertalet för att några få ska få vårdnadsbidrag. Dessutom innebär vårdnadsbidraget en trippelsubvention utan garanti för mer tid för barnen.

Vårdnadsbidraget förstärker orättvisor mellan könen

I Sverige har vi under lång tid värnat två viktiga grundpelare i familjepolitiken. Den första är en väl utvecklad och flexibel föräldraförsäkring som gör att föräldrar kan stanna hemma och ta hand om sina små barn. Vi socialdemokrater har kontinuerligt byggt ut och förbättrat föräldraförsäkringen för att underlätta för både mammor och pappor att förena ett aktivt arbetsliv med att ta hand om sina egna barn. Världens bästa föräldraförsäkring har inneburit att svenska barn har vårdats av egna föräldrar i stället för av barnflickor.

Det andra är en väl utbyggd förskola med god kvalitet. Unga föräldrar ska kunna arbeta och bidra till samhällets utveckling och samtidigt vara trygga med den omsorg som barnen får. Förskolan är utformad utifrån barnens behov men samtidigt tydligt kopplad till vuxna människor möjligheter att arbeta och inte vara beroende av andra för sin inkomst. Detta har varit extra viktigt för kvinnors möjlighet till ett självständigt liv och egen försörjning.

Nu vill regeringen ge unga friska kvinnor några tusenlappar i bidrag för att de ska stanna hemma ännu en tid och låta sig bli beroende och försörjda av sin man. Vårdnadsbidraget förstärker orättvisor mellan könen. Utvärderingen av vårdnadsbidraget i Norge visar dessutom att i familjer med annan etnisk bakgrund har kvinnorna fått det ännu svårare att komma ut på arbetsmarknaden. Barnen får inte del av förskolan, vilket har försenat språkinläringen och gett barn sämre villkor vid skolstarten.

I Norge ska vårdnadsbidraget eller deras s.k. kontantstötte, avvecklas. Men i Sverige gör den borgerliga regeringen det omvända och inför ett bidrag som andra länder håller på att vända ryggen. Samtidigt avstår regeringen från att prioritera frågan om barnomsorg på obekvämt arbetstid.

Dagens arbetsliv ser annorlunda ut, och många föräldrar arbetar på kvällar och helger. I många kommuner finns stora brister i föräldrars möjlighet att få bra omsorg på kvällar och helger. Socialdemokraterna i riksdagen har föreslagit en utveckling inom området, vilket avslogs av borgerliga riksdagsledamöter.

Ett vårdnadsbidrag är inte vad nutidens föräldrar efterfrågar eller vad våra barn behöver. Vi socialdemokrater tycker att det är fel väg att gå. I stället för att öka orättvisorna vill vi vidareutveckla vår föräldraförsäkring. Vi vill ge båda föräldrarna möjlighet att stanna hemma barnets första månad. För barn behöver båda sina föräldrar, och pappor vill se sina barn utvecklas. Vi vill ge dem med outnyttjade föräldrapenningdagar, vilket oftast är pappor, en andra chans att vid ett tillfälle kunna få en ny chans att ta ut sina dagar och få tid

med sina barn. Vi vill fortsätta att utveckla kvaliteten inom barnomsorgen och förskolan och vi vill ge fler möjlighet till barnomsorg på obekvämt arbetstid.

För oss socialdemokrater är det självklart att kvinnor och män behövs både i familjen och i arbetslivet. Ett jämställt arbetsliv förutsätter ett jämställt familjeliv och tvärtom. Barn behöver föräldrar som är jämlika och kan göra egna livsval. Trygga föräldrar ger barn en trygg vardag. Det är vårt svar till nutidens föräldrar.

Vårdnadsbidraget stöder inte ett jämställt föräldraskap

I studier med internationella jämförelser visar det sig att den svenska familjepolitiken vilar på en tydlig tvåförsörjarmodell. Familjepolitiken stöder såväl kvinnligt förvärvsarbete som manligt deltagande i omvårdnaden av barnen, inte minst genom en inkomstrelaterad föräldraförsäkring, särbeskattning och offentligt finansierade tjänster som förskola. Konsekvenser av tvåförsörjarsstödet är förutom ett högre kvinnligt förvärvsdeltagande och ökat manligt deltagande i omvårdnaden av barnen ett högre barnafödande, lägre barnfattigdom och förändrade traditionella könsrollsmönster.

Det som i forskningen kallas för ett mer traditionellt familjestöd, utmärks av en familjepolitik som stöder hög könsarbetsdelning med vårdnadsbidrag och andra skattebaserade bidrag för den partner som inte arbetar. Det traditionella familjestödet uppvisar rakt motsatta konsekvenser jämfört med tvåförsörjarmodellen – lägre barnafödande, högre barnfattigdom och starkare traditionella könsroller.

Vårdnadsbidraget kommer drastiskt att försvaga Sveriges tvåförsörjarmodell och dessutom bli ett markant avsteg från arbetslinjen. Risken är uppenbar att många kvinnor förlorar fast förankring på arbetsmarknaden och samtidigt avsevärt försämrar sina egna försörjningsmöjligheter.

Dessutom kommer uttag av vårdnadsbidrag, i stället för inkomst av förvärvsarbete, leda till en sämre ålderspension. Kvinnor, som oftast är de med redan lägst inkomst i hushållet, blir de stora förlorarna. För en kvinna som tjänar 15 000 kr i månaden innebär detta i praktiken att hon går miste om 2 580 kr i pensionsinbetalningar varje månad som hon utnyttjar vårdnadsbidraget. Tjänar man över 17 500 kr i månaden – då försvinner hela vårdnadsbidraget.

I Norge kom ”kontantstötten” att bli en reform som tog kvinnor från arbetsmarknaden – över 96 % av bidragstagarna var kvinnor. Värst utsatta blev kvinnor med utländsk bakgrund i storstadsområdena. En redan tidigare svag förankring i arbetslivet försämrades ytterligare när vårdnadsbidraget blev den försörjning de hänvisades till. Norge står nu i begrepp att avveckla vårdnadsbidraget. Även i andra länder som infört vårdnadsbidrag har åtgärden haft en tydlig effekt genom att framför allt kvinnor med svag arbetsmarknadsanknytning använder vårdnadsbidraget och riskerar att ytterligare marginaliseras på arbetsmarknaden på grund av den långa frånvaro från arbetslivet som bidraget leder till.

Fel! Okänt namn på

Barnen vinner alltså inte en mamma, utan de förlorar i stället en pappa. Papporna kommer troligtvis att tvingas jobba mer för att få försörjningen att gå ihop. Det här är allvarligt eftersom studier visar att det finns ett tydligt samband mellan pappans engagemang och barnets utveckling och sociala anpassning. En viktig förutsättning för föräldrarnas engagemang är också att känna sig som fullständigt ansvariga för sina barns omvårdnad. Det är under en sammanhängande samvaro med barnet som föräldrarnas omsorgsrationalitet utvecklas.

Med vårdnadsbidraget försvårar regeringen för många män att ta sitt föräldraansvar. Vi vet redan i dag att män arbetar mer än kvinnor under småbarnsåren – och det kommer knappast att bli mindre om de dessutom ska försörja hela familjen. Ska samhället uppmuntra män att arbeta i stället för att dela på föräldraansvaret?

Vi ser tvärt emot regeringen flera fördelar med att öka pappornas möjlighet att delta i omvårdnaden av barnet redan från start. Det skulle dels stärka banden mellan barn och far, dels skulle pappans tidiga delaktighet innebära en betydande avlastning för mamman den första tiden efter förlossningen.

Vårdnadsbidraget och barnen

Regeringen hävdar att vårdnadsbidraget ger fler ökade möjligheter att vara hemma och vårda sitt barn och att det viktigaste med vårdnadsbidraget är att föräldrar själva får bestämma. Men i sin konstruktion av vårdnadsbidraget utesluter sedan regeringen ett antal föräldrar som man inte anser vara kompetenta nog att själva få bestämma. Enligt regeringens egen uppskattning är 24 % av hushållen med barn i aktuell ålder redan från början undantagna från regeringens nya bidrag för att vara hemma och vårda barn. Råkar barnet finnas i en familj där ena föräldern är aktivt arbetssökande och ägnar all sin energi åt att söka arbete så får inte den andra föräldern använda vårdnadsbidraget för mer tid med barnet. Inte heller om barnet finns i en familj där ena föräldern drabbats av kronisk sjukdom får den andra föräldern använda vårdnadsbidraget.

Dessutom är vårdnadsbidraget i sin konstruktion enbart riktat till sammanboende föräldrar. En ensamstående mamma som ska leva på 3 000 kr i månaden får mycket svårt att skaffa mat på bordet till barnen. För oss socialdemokrater är det viktigt att familjepolitiken omfattar alla och att den utvecklas så att möjligheterna ökar för alla föräldrar att vara hemma med sina barn. En kategori troliga användare av vårdnadsbidraget är de som redan i dag har sina barn hemma och där inte minst utvärderingen av "kontantstötte" i Norge ger tydliga signaler om att detta är kvinnor som redan lever ganska isolerade i marginalen, kvinnor med utländsk bakgrund i våra storstadsområden. De blir kvar ytterligare en tid med barnen hemma. Barnen får inte del av förskolan, vilket försenar språkinläringen och ger barnen sämre villkor vid skolstarten. Barnen vinner inte en mamma; de förlorar en pappa, en pappa som tvingas jobba mer för att få försörjningen att gå ihop. Vi menar i stället att tid med

barnen förutsätter ett jämställt föräldraskap. Vårdnadsbidraget går tyvärr i motsatt riktning.

Ett vårdnadsbidrag innebär därutöver att resurserna till en kvalitativ förskola hotas. Den borgerliga regeringen skjuter inte till några resurser för att finansiera vårdnadsbidraget utan lägger över hela ansvaret på kommunerna. Sveriges Kommuner och Landsting har uppskattat att vårdnadsbidraget kommer att kosta kommunerna 3 miljarder kronor. Det motsvarar kostnaden för 9 000 personer som arbetar i förskolan. Följden blir försämrad förskola för flertalet för att några få ska få vårdnadsbidrag. Många barn riskerar att bli förlorare i borgerlighetens vårdnadsbidragsvärld.

Vårdnadsbidraget leder till färre jobb

Regeringen säger att vårdnadsbidraget ska ge mer valfrihet och tid med barnen. I själva verket erbjuder man frihet till ökad ojämställdhet och sämre kvalitet i förskolan. Många barn kommer att få betala för något de aldrig kan komma i åtnjutande av. Alla får vara med och betala ett bidrag som varken är generellt, allmänt eller behovsprövat.

Dessutom minskar arbetskraftsutbudet – något som också Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) påpekar i sitt remissyttrande. Fler kvinnor kan komma att vara hemma längre, eller arbeta deltid längre, vilket också påverkar kommunernas skatteunderlag negativt: alltså färre i jobb och mindre intäkter till den gemensamma välfärden. Dessutom kommer alla kommuner att få vara med och betala i skattetutjämning till kommuner med hög andel vårdnadsbidrag på grund av att skatteunderlaget minskar.

I Norge kan man nu också se hur vårdnadsbidraget har påverkat arbetsutbudet. Enligt det svenska Konjunkturinstitutet har vårdnadsbidraget i Norge lett till att 11 000 jobb försvunnit. Hur många jobb kommer att försvinna i Sverige? Hur många svenska kvinnor kommer att stanna hemma och successivt glida bort från arbetsmarknaden?

Många småbarnsföräldrar, främst kvinnor, arbetar redan i dag deltid. Vårdnadsbidraget skulle för dem innebära en viss kompensation för de timmar de redan valt att inte arbeta, men till priset av en ännu svagare förankring i arbetslivet och till en sämre pension. Med vårdnadsbidraget kommer de mönster som redan finns i dag på arbetsmarknaden att förstärkas ytterligare. Vi socialdemokrater vill stärka rätten till heltid, inte försvaga möjligheterna.

Vårdnadsbidraget är dåligt för integrationen

Den borgerliga regeringen säger att vårdnadsbidraget ska ge mer tid med barnen. I själva verket skapar bidraget ökad ojämställdhet och sämre kvalitet i förskolan. I Norge har upplevelsen varit att vårdnadsbidraget inte gett mer tid

Fel! Okänt namn på

med barnen. Erfarenheterna från Norge visar i stället att många barns språkutveckling försämrats då bidraget har kommit att tas ut av invandrade kvinnor med svag förankring på arbetsmarknaden, vars barn inte längre får gå i förskolan. För oss som tror att språket är en viktig väg in i samhället och ett redskap för att både förstå och göra sin röst hörd är detta mycket allvarligt. Det handlar om barnens rätt.

En trippelsubvention utan garanti för mer tid för barnen

Som vi tidigare beskrivit så hävdar regeringen att vårdnadsbidraget ger fler ökade möjligheter att vara hemma och vårda sitt barn och att det viktigaste med vårdnadsbidraget är att föräldrar själva får bestämma. Men i sin konstruktion av vårdnadsbidraget så utesluter regeringen ett stort antal föräldrar. Enligt regeringens egen uppskattning är 24 % av hushållen med barn i aktuell ålder redan från början undantagna från regeringens nya bidrag för att vara hemma och vårda barn. Listan är lång för de försäkringar och ersättningar som inte kan kombineras med vårdnadsbidraget.

Däremot sätter regeringen inget hinder för att kombinera vårdnadsbidraget med skattesubventionerade tjänster såsom avdrag för hushållsnära tjänster eller nedsättning av socialavgifterna för att anställa unga under 25 år. Här är det fullt möjligt att kombinera statliga stöd av olika slag. En förälder kan arbeta heltid, inte använda förskolan utan i stället kvittera ut fullt vårdnadsbidrag. Vårdnadsbidraget kan användas till att delfinansiera en barnflicka. För barnpassning i hemmet kan därutöver avdrag göras för hushållsnära tjänst. Är den anställde under 25 år ges också rabatt på arbetsgivaravgiften. Här tillåts bidrag staplas på bidrag.

Med den redan införda avdragsrätten för hushållsnära tjänster möjliggör vårdnadsbidraget för föräldrar att betala 6 000 kr för barnpassning utan att det i praktiken kostar dem en krona. Då handlar det inte om privat barnomsorg som står under kommunens tillsyn, utan om alternativ där ingen utomstående tillsyn sker. Förslaget innebär alltså i praktiken att det går att bedriva någon sorts barnpassning för barn i åldern 1–3 år utan att det finns någon tillsyn. Vi ställer frågan: Varför är det viktigare för regeringen att lägga fram ett förslag som staplar bidrag på bidrag, utan att ens kunna garantera mer tid med barnen, än att ge småbarnsföräldrar reella möjligheter att få familj och arbetsliv att gå ihop?

Vi socialdemokrater anser att detta är ett felaktigt sätt att använda våra gemensamma pengar som vi alla via skatt bidrar med och där barnens behov av tid med sina föräldrar inte står i fokus.

Barn behöver föräldrar som är jämlika och kan göra egna livsval. Trygga föräldrar ger barn en trygg vardag. Jämställt föräldraskap, mer tid med barnen och rätt stöd för att kunna kombinera arbete och familjeliv är Socialdemokraternas svar till nutidens föräldrar.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 2 april 2008

Veronica Palm (s)

Ronny Olander (s)

Kurt Kvarnström (s)

Matilda Ernkrans (s)

Magdalena Streijffert (s)

Siw Wittgren-Ahl (s)

Göte Wahlström (s)

Jasenko Omanovic (s)